
Kyrkomötet
Motion 2018:30
av Sten Janson m.fl.

Huvudmannskapet för begravningsverksamheten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att dels utvärdera hur Svenska kyrkan sedan år 2000 hanterat sitt myndighetsansvar för begravningsverksamheten, dels utreda konsekvenserna av en överföring av huvudmannskapet för begravningsverksamheten från Svenska kyrkan till kommunerna.

Motivering

1995 tog riksdagen beslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan från 1 januari 2000. En del av beslutet var att staten anförtrodde åt Svenska kyrkans församlingar att fortsatt vara huvudmän för begravningsverksamheten med undantag för Stockholm och Tranås där kommunen redan tidigare varit huvudman. En tidigare utredning från 1972 (den Myrdalska utredningen) hade i sitt slutbetänkande föreslagit att också begravningsverksamheten skulle lyftas från kyrkans förvaltning i samband med en skilsmässa mellan kyrka och stat, och att kommunerna skulle ta över huvudmannskapet men med möjlighet att överlåta åt en kyrklig församling att på entreprenad utföra verksamheten.

Men beslutet 1995 innebar att riksdagen lät kyrkan få ett fortsatt ansvar för begravningsverksamheten. Det fanns flera orsaker till det: de flesta begravningsplatserna var kyrkogårdar runt en kyrkobyggnad, Svenska kyrkan har i alla tider skött begravningsverksamheten och gjort det bra, det fanns inget tryck från kommunerna att överta verksamheten och det underlättade förändringen av kyrka–stat–relationen om kyrkan ändå fick behålla den stora del av sin verksamhet som begravningsväsendet utgör.

Detta innebar att Svenska kyrkan från 1 januari 2000 fick av staten två viktiga uppdrag, dels att fortsatt vara ett evangelisk-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift (lag om Svenska kyrkan 1 §), dels att fortsatt vara huvudman för begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144).

Men idag, 18 år senare är situationen något förändrad. Jan-Olov Aggedal och Bo Silfverberg har i sin skrift *Begravningsverksamheten och Svenska kyrkan – Ett samhällsansvar i tiden?* (Verbum 2018) lyft fram ett antal faktorer som gör det angeläget för Svenska kyrkan att på kort eller lång sikt ompröva frågan om den fortsatt ska vara huvudman för begravningsverksamheten. Det Aggedal och Silfverberg noterar som har hänt sedan 2000 är bl.a.:

- ♦ Svenska kyrkan har stabiliserats som trossamfund; behovet av begravningsverksamheten som ett myndighetsuppdrag är inte längre påtagligt. Kyrkan bör snarare med vikande medlemstal kraftsamla och fokusera på sitt kärnuppdrag: att vara en missionerande och öppen evangelisk-luthersk folkkyrka.

- ◆ Sverige har blivit ett invandringsland i högre utsträckning och medlemstalet i Svenska kyrkan sjunker. 2024 bedöms mindre än 50 procent av befolkningen tillhöra Svenska kyrkan.
- ◆ Riksrevisionen har riktat kritik mot länsstyrelserna för brister i rekrytering och utbildning av begravningsombuden. Likaså har kritik riktats mot hur Svenska kyrkans församlingar informerar om sitt samhällsuppdrag. Rågången mellan kyrkans evangeliska uppdrag och samhällsuppdraget menar man är otydlig. Det finns risk för att kyrkans församlingsverksamhet blandas ihop med dess begravningsverksamhet.
- ◆ Den pastorala ledningen över begravningsverksamheten har förstärkts genom några beslut på senare år. År 2012 beslutades att kyrkoherden skulle leda all verksamhet i församlingar och pastoratet, således även begravningsverksamheten. Strukturbeslutet 2012 innebar också att de av kyrkofullmäktige tillsatta begravningsnämnderna i större församlingar och pastorat försvann tillsammans med den speciella kompetens som utvecklats där, och kyrkorådet blev verkställande organ inte bara för församlingsfrågor utan också för begravningsfrågorna. Kyrkomötets beslut 2017 innebär dels utökad tillsyn från stiftet över hur församlingarna sköter sin begravningsverksamhet, dels krav på pastorat och församlingar att fastställa riktlinjer för verksamheten.
- ◆ En stor förändring av systemet skedde 2016 när en enhetlig och s.k. solidarisk begravningsavgift infördes i hela landet med undantag för de kommuner som har kommunalt huvudmannaskap: Stockholm och Tranås. Speciellt i Stockholms kranskommuner har detta väckt irritation eftersom begravningsavgiften där höjts dramatiskt och uppvaktningar till regeringen i frågan har skett, bl.a. från Solna kommun.

Vi undertecknare av denna motion menar att det är angeläget för Svenska kyrkan att analysera och utvärdera det uppdrag kyrkan fick av staten vid relationsförändringen år 2000 att vara huvudman för begravningsverksamheten. Vi föreslår att kyrkostyrelsen låter tillsätta en grupp med bred kompetens som dels gör denna analys och utvärdering, dels i ett framtidsperspektiv utreder konsekvenserna av en överföring av huvudmannaskapet för begravningsverksamheten från Svenska kyrkan till kommunerna.

Vi vill dessutom framföra tanken att ett ämne för ett eventuellt tematiskt kyrkomöte 2021 kunde vara just begravningsverksamheten i Svenska kyrkan och hur kyrkan vill ställa sig till detta uppdrag i framtiden – under förutsättning att kyrkomötet efter utvärdering av det tematiska kyrkomötet 2019 beslutar om ett nytt tematiskt kyrkomöte 2021. Den utredning vi föreslår i motionen kunde då vara en grund och utgångspunkt för en tematisk kyrkomötesberedning i denna för kyrkan ytterst angelägna framtidsfråga.

Göteborg den 20 juli 2018

Sten Janson (POSK)

Hans-Olof Andrén (POSK)

Stefan Linderås (POSK)

Jörgen Åkesson (POSK)